

Oponentský posudek na dizertační práci
Mgr. Tomáše Kukliše
„Zásada prednosti v judikatúre Európskeho súdneho dvora, Európskeho
súdu pre ľudské práva a niektorých súdov členských štátov“

březen 2010

Školitel: Doc.JUDr. Pavel Svoboda, Ph.D.

178 stran

Předložená rigorózní práce si klade za cíl zkoumat vývoj, v jehož průběhu se určité mezinárodně smluvní systémy vydělily z tradičního postavení norem mezinárodního práva, o jejichž vnitrostátních účincích rozhodují národní ústavy, a etablovaly se jako normy vnitrostátně přednostně aplikovatelné. Autor zkoumá tento vývoj rozborem judikatury Evropského soudního dvora, Evropského soudu pro lidská práva a německého, českého a slovenského ústavního soudu, kterou hodnotí na pozadí odborné literatury. Vzhledem k neutuchající pozornosti, jakou uplatňování zásady přednosti a jejím podmínkám věnují tyto soudní orgány, jde o volbu tématu aktuálního, které skýtá řadu podnětů pro rozvoj nauky mezinárodního, evropského i ústavního práva a proto je téma vhodné ke zpracování v podobě rigorózní práce.

Tuto výzvu ale autor nevyužil plně. Neklade si například otázku o hlubších důvodech tendencí k přednostní aplikaci mezinárodních závazků (WTO?) a zdrojích určité rezistence vrcholných národních soudů (pokračující emancipace ústavního soudnictví v rámci dělby moci?), o právním základu výhrad vůči přednosti unijního práva (národní nebo unijní právní základ?), apod. Struktura práce kopíruje ve třech částech její zadání a postrádá teoreticko-syntetickou část, kterou nahrazuje sice výstižný, ale spíše komentáři judikatury poplatný závěr (s. 147-155). V něm zcela správně připomíná význam přístupu jednotlivce k lidskoprávnímu/evropskému/ústavnímu soudnictví pro rozpracování doktríny přednosti či příčiny vydělení evropského práva z práva mezinárodního z hlediska jeho vnitrostátních účinků, blíže už ale nevysvětluje svůj postoj k otázkám, zda zásadu přednosti lze pokládat za 'kolizní normu' unijního práva nebo zda se jedná o projev monistické doktríny unijního práva.

Výběr rozsudků je vcelku reprezentativní, stejně jako okruh odborných pramenů, které je reflektují, s jednou velkou výhradou: chybí autoři němečtí. Jejich autentické pohledy na judikaturu Spolkového ústavního soudu, na kterou je v práci často odkazováno, zejména

v oddílu D.2., jsou stěží zastupitelné poukazy na názory autorů z jiných právních prostředí. Autorově pozornosti unikl mj. český překlad důležitého článku *Matthiase Niedobitka* 'Přednost práva EU a Lisabonská smlouva' (Jurisprudence č. 1/2009). Jinak jsou jednotlivé případy objasňovány srozumitelně, přesvědčivě a v úplnosti argumentace. Autor prokázal zvládnutí metod vědecké práce.

Na druhé straně, z větší části jde o ustálenou judikaturu, v minulosti už bohatě komentovanou, přínos jejíhož dalšího pojednání může spočívat jen v zasazení do nových souvislostí vývoje. 'Přidanou hodnotou' tak mohlo být např. nové (?) hodnocení významu zásady přednosti na pozadí rozšířené Evropské unie o státy střední a východní Evropy, transformace jejichž právních řádů při určité setrvačnosti interpretačních a aplikačních metod správní a soudní praxe vedla k jisté destabilizaci právních vztahů. Vyžaduje tím zvýšená diferenciací národních právních systémů přitvrzené uplatňování zásady přednosti (vyšší nároky na zajištění jednotného uplatňování unijního práva) nebo naopak jeho uvolnění (větší respekt k projevům národní identity)?

Práce obsahuje požadované náležitosti (abstrakt v češtině a angličtině, seznam použité literatury a soudních rozhodnutí).

Některé další, více konkrétní otázky, které by doktorand měl objasnit:

Jak si autor představuje nutnost 'hierarchizace norem na mezinárodní scéně' (s. 60). Jak se staví k vysvětlení fenoménu EU jako útvaru s víceúrovňovým (multi-level), tj. nehierarchickým uspořádáním (např. *Ingolf Pernice*)?

Nerozumím tvrzení na s. 94 o tom, že národní soudy mají volnost ohledně rozhodnutí, zda budou s ESD spolupracovat, ignorovat ho anebo si vyhradí právo posledního slova (!).

Postrádá se reflexe odborné diskuze k potřebě 'zprostředkování' vnitrostátních účinků unijního práva v českém právu obecně, a ve vztahu ke sporu o použitelnosti čl. 10 nebo 10a Ústavy ČR zvláště (z podnětu 'cukerného' nálezu Ústavního soudu).

Jak se pak autor staví ke klauzulím o přednosti práva ES/EU v ústavách některých členských států (např. polské a slovenské, k tomu viz *Aneli Albi*, Supremacy of EC Law in the Newer

Member States: Bringing Parliaments into Equation of 'Co-operative Constitutionalism',
ECLRev č. 1/2007)?

Vcelku však předložené dílo hodnotím jako práci splňující nároky, kladené předpisy pro
doktorandské studium na práce disertační (Ph.D.) a proto ji doporučuji k ústní obhajobě
v rámci státní doktorské zkoušky.

V Praze 15. prosince 2010

JUDr. Ing. Jiří Zemánek, CSc. (Jean Monnet Professor)
Katedra evropského práva PF UK